

Naujienu Antroji Dalis

NR. 891

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienų skeveldros

I.

Sovietų Sąjunga, aiškiau — partija, pagerbdama savo "ausis ir akis" — saugumo policiją, išleido specialų pašto ženklą. Tai pirmas žmonijos istorijoje įvykis, kada pagerbiama slaptoji policija ir jos agentai žvalgybininkai.

Nebe pagrindo Ignazio Silone yra rašęs, kad, komunizmui žuvus, dar kartą kartos istorikų nagrinės baisiąją Lenino-Stalino ir kitų budelių epochą. Gal ryšium su tuo prancūzų spaudoje pasirodė "nugirstas pasikalbėjimas" tarp Togliatti ir jo draugo, girdi, "ypatingų sensacijų" iš Maskvos ir būti negali, nes svarbieji partijos nutarimai nebuvo ir nėra protokoluojami. Silone atsiliepė, kad kriminologija nepripažįsta tobulai atliekamų žmogžudysčių, ir komunistų partijos atlikti ir atliekami nusikaltimai anksčiau ar vėliau išeis į aikštę, kaip jau yra išėję Katynas ir kt. masinės žudynės bei trėmimai į taigas ir tundras tolimoj ar artimoj siaurėj.

Ant sovietiškojo pašto ženklo užrašyta KGB, bet visi žino, kad tai tęsinys GPU ir NKVD.

II.

"Literatūroje ir Mene" pasirodė Maskvos gubernatoriaus okupuotai Lietuvai — A. Sniečkaus grėsmus įspėjimas:

"Mūsų kūrybiniai darbuotojai šiandien vis plačiau bendradarbiauja su broliškų respublikų, socialistinių šalių bei progresyviojo pasaulio meno atstovais. Tai teigiamas reiškinys. Naujausiuose mūsų rašytojų, dailininkų, kino darbuotojų kūriniuose pastebimi bandymai panaudoti ir socialistinių šalių bei progresyviojo kapitalistinių šalių meno naujoves. Žymi dalis šių bandymų sėkmingi.

Tačiau kartu šioje srityje reikia vengti vienpusiško susižavėjimo mada, nekūrybiško praeities ar šiuolaikinės moderniosios dailės bei literatūros stilistinių priemonių perkėlimo į lietuvių tarybinio meno praktiką. Tai, kaip žinoma, veda į atitrūkimą nuo konkrečios mūsų tarybinio gyvenimo dirvos bei liaudies nacionalinių tradicijų, o neretai ir į kompromisus su buržuazine ideologija. Kaip akies vyzdį saugoti idėjinį socialistinio realizmo principų grynumą — pagrindinis mūsų uždavinys."

Visiems yra žinoma nuteisimas 2 rusų rašytojų. Už savo raštų į Vakarų leidyklas pasiuntimą. Paryžiaus spauda praneša, kad "bene dingusios" ir jų

žmonos, kurios specialiu laišku į teismą užprotestavo prieš jų vyrų nepagrįstą teismą ir kalinimą. Tai Marija Siniavskaja ir Larisa Daniel. Skaitytojams žinoma ir A. Wozniesienskio staigus Sovietų Sąjungos rašytojų valdybos "susirgdimas". Jis turėjo atvykti literatūros vakaran į JAV. Wozniesienskij užprotestavo prieš "be jo valios ir be jo žinios" pranešimą. Laiško pabaigoje poetas rašė, kad "gėda jam priklausyti Sąjungai, kurios valdyba naudoja klaidą ir melą". Žiniomis iš anapus, Sovietų prokuratūra ruošia... "bylą".

Sniečkus yra atsargus, jis iš anksto... grįžta prie asmens kulto laikų ir priemonių.

III.

Turistų pranešimu, į okupuotą Lietuvą dar labiau suvaržyta vad. liaudies demokratinių šalių spaudoje įvežimas ar išsiuntimas. Jau Eltos buvo rašoma, kad Stalino (Lenino) premijos laureatas E. Mieželaitis "užbėgo už akių" vad. lenkų absurdo teatrui atvykti į Lietuvą. Ne pyragai ir pačioje Lenkijoje. Londono spauda praneša, kad rinkimuose į Varšuvos žurnalistų sąjungos valdybą laimėjo... slaptosios policijos viršininkas. O buvo taip: į kandidatų pasiūlyta 189 nariai, ir — saugumas išbraukė, prieš sąrašą dar paskelbiant, 43 žurnalistus. Nepatikimais rasta netgi oficijoje dirbantys žurnalistai. Prancūzų spaudoje naują Varšuvos žurnalistų valdybą vadina vyriausiųjų partijos redaktorių draugisku susivienijimu.

IV.

Dar grįžtant į okupuotą Lietuvą, naivūs atrodo kaikiurių rašytojų pasisakymai "Literatūroje ir Mene", viską juk lemia Sniečkus. Čia "dėl visa ko" J. Dovydaičio pasisakymas:

"Jei asmenybės kulto metais buvo itin toleruojamas bekonfliktiškumas, kaip priemonė atrpatinti individą nuo savarankiškos mąstysenos, — tai šiuo metu mūsų proza kartais spraudžiasi ir sau teisių reikalauja pseudokonfliktiškumas, kuris vešliai keroja, kai tik autorius apie gyvenimą ir žmonių likimus ima teigti, su tikrais likimais akis akin nesusidūręs, savo teiginių nepatikrinęs nuosirdžiamame pokalbyje su būsimu skaitytoju. Spalvota butaforija ir kūrinys, pagrįstas pseudokonfliktais, — ne tik barjeras tarp rašytojo ir skaitytojo, ne tik autoriaus kūrybinė nesėkmė. Tai nelaimė ir praradimas visai mūsų jaunai prozai."

V.

"Kultūros Barai" (vienas iš pačių simpatiškesniųjų arba kitaip sakant — nupolitintų žurnalų) lyg vedamajame rašo:

"Kraštas, kuriame tu gimai, augai... Kur visam gyvenimui įsmigo atmintin atimųjų veidai, pirmieji išmukti žodžiai. Sodyba, kaimo kelias, gimtojo miesto gatvės posūkis... Ir žmonės. Seni ir jauni, gerai pažįstami ir tik trumpų akimirku dėka išlikę prisiminimuose. Jų būdas, šnekta, pasakojimai, žadincę vaikišką vaizduotę ir skatinę daugiau pamatyti, pažinti..."

Nelengva pasakyti, kada ir kaip žmoguje gimsta patys subtiliausi jausmai savo gimtajam kraštui, meilė ir pagalba jo praeičiai, troškimas matyti jo šviesią ateitį. Ir kartu — noras pažinti, įgauti įvairiausias išraiškas, formas. Viena jų — kraštotyra. Kartais individuali, besiribojanti asmenine patirtimi, o

neretai virstanti ir plačia visuomenine veikla."

Bet ir čia puola Maskvos šešėlis. Paminklų Apsaugos ir Kraštotyros Draugijos pirm. pavaduotojas A. Stravinskas pastebėjo pasikalbėjime su spauda:

"... ar ne pernelyg vienoda kraštotyros būrelių veikla?"

Taip, vienodumo esama, ir ne tik darbo sričių pasirinkime, bet ir darbų turinyje. Tai galima suprasti, atsimebant kvalifikuotų kraštotyros darbo specialistų stoką, nevisapusišką metodinę medžiagą. Tačiau ateityje, aš manau, ryškiau bus matyti ir tai, ką kraštotyrininkai nuveikė. Pirmoje eilėje noriu paminėti darbus, atliktus, renkant medžiagą apie kovotojus už Tarybų valdžią, Didžiojo Tėvyinės karo dalyvius, pokario metų aktyvistus. Šimtai kraštotyrininkų tvarkė žuvusių karių kapus, atstatinėjo par-

(Nukelta į 2 psl.)

Britų kunigaikštienės portretas

Van Dyck tapyba

M. ŠNARIENĖ

PAMOKSLAS NUO MĒNULIO

Man lankant gimnaziją, vyresniųjų klasių moksleiviai leido juokų laikraštėlį — "Bezmėnė". Tarp įvairios pašaipinės rašliavos kartą ten buvo žinutė, kad liet. kalbos mokytojas, atėjęs klasėn, rašomajam darbui paskelbęs tokias temas: "Kokios reikšmės turi flirtas čebato aului" ir 2) "Kokią įtaką turi mėnulio šviesa avies uodegai". Tokia gimnazistiška pašaipta taikyta vienam mokytojui, matyt, įkyrėjusiam neįprastomis rašiniams parenkamomis temomis.

Daug kas mūsų dar prisimename, kad anuomet mėnesienos dalyvaudavo jaunimo mėilės svajonėse, o ypač pirmuliniuose jų poezijos bandymuose.

Dabar mėnulis tokio poetinio įkvėpimo jau nebeteikia ir senojo vaidmens neatlieka. Negalėtume betgi sakyti, kad šia planeta dabar tesidomi tik raketų mokslininkai ir dangaus kūnų tyrinėtojai. Dažno mūsų raštingojo straipsnis arba prakalbininko žodis pradedamas arba užbaigiamas užuomina, kad jau esame priartėję prie mėnulio. Astronomija dabar mėgstama įpinti ir šnekant apie mūsų tautinius ir likiminiuosius reikalus — tartum ant mėnulio jau būtų numatytas Lietuvos pakaitalas, kaip kadaise prof. K. Pakšto Hondurasas.

Čiurlionio Sambūrio 28-ųjų metų sukakties proga A. Šemeta (Naujienu 251 n-ry) taipgi neišvengė pagundos pasikelti į mėnulį, ir iš tokios sakyklos rėžti tėvams ir vyresniesiems pamoklą: "Lietuvių ateivių jaunimas čia ir kitur už pavergtos tėviškės ribų stovi toli prašokęs į priekį kitataučių tarpe savo kultūrine veikla, išsimokslinimu ir susiklausančiu organizuotumu. Tą pabrėžtinai yra pripažinę ir kitataučiai..."

Už visa tai jaunimui priklausanti pagarba ir padėka, nes esą "visai be pagrindo yra daromi neužtarnauti užmetimai", kad mūsiškiai jaunieji nesidomi lietuvių ir nesupranta tėvų siekimų. Gal čia ir tiesa, šnekant apie čiurlioniečius, kuriems pagerbti A. Šemeta skyrė savo straipsnį, tik jokių būdu netinka visam jaunimui, ypač kai rašėjas pabrėžia galvoje turįs tik akademinį jaunimą.

Nežinau, kiek tų dabartinių akademikų yra čiurlioniečių tarpe. Bet gėrėtis ar žavėtis derėtų pirmiausia pačia mūsų jauniausia, gimnazistinio amžiaus, jaunuomene, jei ji kur dalyvauja, o ne akademiškai! Argi jau aukštojo mokslo jaunuoliams reiktų dėkoti už tai, kad jie supranta kultūrinės veiklos reikšmę tautos gyvybei ir savo pačių asmenybei ugdyti? Ko gi būtų vertas jų protinis iškilumas ir akademiškumas?

Taipgi rašėjui pravartu prisiminti, kad tas jaunimas nekviestas pulkais nesuplaukia į chorų ir tautinių šokių šventes. Juos kas nors suragina, suburia, išmoko, paruošia, kelionių išlaidas ir už sales apmoka. Norėčiau A. Šemetą paklausti, ar jis jau žino, kas, laikui atėjus, pakeis Alf. Mikulsi, Z. Arlauskaitę-Mikšienę ar prof. J. Žilvičių? Kas pavaduos liet. vargonininkus, chorų vadovus ir kitus kultūrininkus? Rašėjas guodžiasi, kad Čiurlionio Sambūris jau pasipildęs jaunaisiais. Betgi šis ir kiti sambūriai sukurti "senųjų".

Drąsiai A. Šemeta žeria, kad esą mes, tėvai, nuo savo vaikų esame atsilikę net ketvirčiu šimtmečio! Ir atsitik tu man šitaip! Reikėtų, kad jauniems ateiviškumas ir sąmoningas jų lietuviškumas padėjo jiems prašokti net kitataučius,

o mes, vyresnieji, dėl tų pačių priežasčių nuo savo vaikų ir kitų kitataučių atsilikome! Ar ne nuostabu, kaip tokie "atsilikėliai" tėvai galėjo išauginti tokius šviesuolius — pažangūnus?!

Dar gražiau, kai rašėjas, užmiršęs savo ankstesnį teigimą, pradėda lyginti naujosios mūsų ateivijos ir šio krašto mokslinę pažangą, apie kurią anie neva užsimena su pašaipta. Mokslo vyrų esą "į mus jau žiūri nuo mėnulio slenkščio". — Šnekėdamas apie Čiurlionio Sambūrio sukaktį, A. Š-ta visai be reikalo, nei iš šio nei iš to, nukrypo nuo temos ir pakilo į dausas.

Tėvams paprastai būna geriausias ir aukščiausias toks mokslas, kurį yra išėję jų vaikai. O mėnulis nei mūsų tautai nei mūsų šeimai nieko gero nežada. Žygiai į mėnelį nėra žygiai į laisvėjimą! Nugalėtoji padangių erdvė pavergtųjų visai nedžiugina, nes ir didžiausi visatos plotai žemės gyventojams laisvės neatstoja!

Apie mėnulį prieš keliasdešimt metų jau rašė ir mokslais dar nepakilusioje Lietuvoje. Viena mano vaikystėje skaitytųjų knygų kaip tik buvo Pr. Mašio "Kelionė į mėnulį". Ir seniausi žmonės Lietuvoje žinojo ir linguodami galva, sakėdavo, jog "Visados taip nebus" — ateisį kiti laikai. O kas senųjų nėra girdėjęs apie vad. Mikaldos pranašystes, kur buvo pasakojama apie geležinius paukščius, padangėmis lakstančius, ir kitokius stebuklus? Tik mes tada tomis ateities "vizijomis" nebuvo linkę greit patikėti.

Gi, šnekant apie mokslinio mąstymo pirmumą, kam dar nebūtų žinoma, kad nemažas Europos mokslininkų būrys, karui pasibaigus, atsikviestas į šį kraštą. O kitus bolševikai "nukidnapino" ir dabar jie dar priversti tarnauti rusų reikalams. Jei ne pastarasis karas, sukėlęs karštligiškas vokiečių pastangas kovoje su sąjungininkais pasigaminti paveiksmingų ginklų, greičiausiai ir ke-

lionė į mėnulį būtų dar ilgai užtrukusi. Tuščia dabar kalba ginčytis apie pažangumo pirmenybes. Lenktynes į erdves lemia krašto turtingumas, išsigalėjimas šiam reikalui skirti bilijonines lėšas. Mėnulis ir kiti dangaus šviesuliai jau tapę ne tiek mokslo, kiek didžiavalstybių garbės varžybos.

"Taigi, reikalaujami, kad jaunimas paklustų ir mus sektų — šaukiames jį grįžti mažiausiai 25 metus atgal ir pagarbinti senienas! Čia ir yra vyresniųjų klaida" — pyškina mums A. Šemeta. Girdi, ne jaunimas turįs grįžti atgal, bet mes, vyresnieji, turį "išsikapsyti iš supuvusio konservatizmo".

Ką čia dabar rašėjas paisto? Argi dabartiniai akademikų tėvai, kuriems anų išmokslinimas kaštavo tiek pinigų, sunkauso darbo ir sveikatos — dabar patys savo šviesuolius vaikus trauktų už kojų žemyn nuo mėnulio ir nuo kitų mokslinių atsiekimų? Kur tu rasi tokius tėvus?

Sunku patikėti, kad A. Š-ta visai nežinotų, ko tėvai nori. Jie visai neketina tempti savo vaikų nuo mokslinės garbės viršūnių, bet nori susigražinti juos lietuvių bei ar bent kiek arčiau prie jos prilaikyti. Ar tokios mūsų pastangos A. Šemetai jau būtų "supuvęs konservatizmas"?

Pagaliau, kas gi, jo nuomone, yra tos visos "senienos"? Juk čiurlioniečių dainuojamos liet. dainos, varlojamos kanklės ir kiti liaudies muzikos įrankiai, tautiniai šokiai ir savoji kalba juk nėra iš kitų planetų atsigabentos naujovės. Išėitų, kad A. Š-ta užuot mūsų kultūros darbininkus pagyręs, juos visai meškiškai "paglostė".

Jis džiaugiasi, kad ir "politinėje filosofijoje" mūsų jaunieji taip pat einą daug pažangesnio mąstymo keliu ir, girdi, visai nenuostabu, kad stengiasi atsiritoti nuo "pasenusių rulių". Ir čia pat dar prisega užuominą, jog neva vyresnieji jaunimo gerą vardą naudoja "piktoms pastangoms". Jei ši-

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

lizanų žemines, atidengdavo atminimo akmenis. Tų dienų šlovė neišblės, ir apie jas, formuodami naujas mūsų visuomenės tradicijas, šventes, tur būt, plačiausiai pasakos kraštotyrininkų padaryti darbai."

Be kita ko, "Kultūros Baruose" randu taip arti pažįstamus Jasiūnus, kur 19 amž. pradžios kultūrininkų subuvimo vieta, kur naujų minčių židiny, kur Mickevičius ir kt. poetai, dabar toks vaizdas:

"Jasiūnai garsūs savo praeitimi, gražūs nuostabia gamta. Deja, jie apleisti, niekieno neprižiūrimi.

Nėra jokios memorialinės lentos, netvarkoma aplinka. Dar daugiau: išvartyti, išniekinti kapai jau po to, kai Kultūros Ministerija juos restauravo, ne kartą perspėjo ūkio

vadovus. Piaunami parko alėjų medžiai, teršiami prie rūmų esanti teritorija, upė".

VI.

Gal netruks pasiekti ir Tave, Gerb. Skaitytojau, laiškas su naujuoju Sovietų Sąjungos pašto ženklu, kur KGB rūmai ir skaičius 50. Ak, tiek metų komunizmo diktatūros, tiek metų kančios, paniekimo ir — kartuvių, ir — šuvių į pakaušį. Į tą ženklą pažvelgus, papučia nužudytųjų lavonų kvapas. Atsiveria duobės Rainsių, Pravieniškių ir šimtų šimtų kitų. Gria užošia rūsčią kovos nesena aidą. Įsiklausykime: rieda gyvuliniai vagonai, ištekšti vyrų ir moterų, ir kūdikių smegenys po purviniais NKVD sunkvežimiais... Kas ten turgaus aikštėj?! Kas ežerų gelmėse? Gria ir laukai, tie žimos peizažo, gaudžia skausmą ir keršto šauksmą ar ne?! Ypač aimana ir ryžtas atplaukia iš anapus šį Kūčių vakarą...

J. Cicėnas

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, DECEMBER 30, 1967

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmoko ją daugiau kaip SEPTYNIUS MILJONUS dolerių savo draugams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi nes SUSIVIENIJIMAS nieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinė pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą tad jo apdraudą tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti svarių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$1000 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment su surance, kad jaunuolis gautu pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TEHM apdraudą už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCHIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokiems amžiams asmenims rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams už \$1,000.00 akchidentalės apdraudus mokesčiu \$2.00 i metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopos veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

607 WEST 60 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

PAMOKSLAS NUO MĒNULIO

taip kur yra atsitikę, tai, turbūt, ne visos išsivijios apimtimė. Šitoks rašymas niekam nenaudingas: jei žinai faktus — sakyk be aptemdymo, o antraip tokia šneka naudojasi tik "mėnulis".

Nežinia, ką A. Š-ta vadina "pasenusia rutina" politikoje. Argi jis nežinotų, kiek šiam kraštui rūpesčių, maišaties ir bereikalingų išlaidų būna dėl tos dabartinio jaunimo "politinės filosofijos"? Atsiriboti nuo bet ko yra labai lengva. Per daug nutolus, sunkiau, o kartais visai nebeįmanoma vėl prapti. Naujenybės, ypač politikoj, kartais būna tik neilgai paveriančios šviežienos — jos greit tampa "rutina". Tad iš vienokio sustabarėjimo žmogus patenka į kitokią vienodę — palaidas ore jis nepalieka kaboti.

Dažnas, norėdamas rodytis madingu ir "atjaunėjusiu", kratosi vad. "senienų". Tačiau dažniausiai tokios užmačios atsisuka prieš mūsų pačių reikalus: juk pati lietuviybė, dėl kurios mes čia spurdame (kalba, raštija, papročiai, dainos, šokiai, net prarastoji tėvynės laisvė) yra jau "senienos".

Šitoks menamo "pasenimo" kaišiojimas bene bus bolševikinės propagandos žodyne pati stipriausia ir paveikiausia priemonė mums atgrasyti nuo ryžto kovoti dėl Lietuvos laisvės. "Užmiršk, kas buvo" — skelbia jie — "dabar jau kiti laikai", sutikit su "realybe"!

Iš pirmojo bolševikmečio prisimenu tada mums primestos dainos, kurią moksleivių chorai turėdavo padainuoti raudonųjų šventėse, posmą: "Negrįš ta diena, kur praėjo, ir upės neplauks atgalios; išbėgo gauja prispaudėjų iš tėviškės mūsų žalios".

Kur A. Š-ta mato, kad mūsų jaunimui, kuris dabar daugiausia "akademiškas", senieji prievarta prikabina savo skonį, pa-

žiūras ar papročius. Kasdieninis gyvenimas rodo, kad posakis "kokie tėvai, tokie ir vaikai" dabar atsiskūgęs atbulai: tėvai dažniausiai šokinėja arba pataikauja jauniesiems, išsižadėdami savo patirties, nusistatymo ir teisybės. Žino, kad yra vienai, bet, pritardami savo vaikams, šneka visai kitaip.

Kai patys tėvai pasiskelbia esą "supuvusia seniena", ar jie gali tikėtis, kad nors mažą tų "puvėsių" dalelę vaikai noriai savinsis, kad ir aiškinsi, jog jiems nori perduoti tik lietuviybę? Išsivijoj "atsiribojimas" labai sparčiai vyksta ir be tėvų nusivertinimo. Jaunimas tolsta nuo senimo jau vien dėl sveltikalbės mokyklos, o taipgi dabartis nuo praeities. Tik nei mėnulis nei kiti erdvės kūnai padėties nepagerins.

Išmokslintas žmogus ar kurios srities specialistas savo žinija juk skiriasi nuo vidutiniškai pralavinto ar fabriko darbininko, niekas pav. erdvės pažinimo patirtimi negalės lygintis su astronautu. Tačiau ir mokytoji nėra vienodai stiprus visose gyvenimo srityse žinovai. Nepaisant, kad jaunatvė yra didelė vertybė, o šiame krašte tapusi beveik mada, gyvenimo patirties mokykla dar vis tiek turi savo reikšmę ir svorį. Nuolatinis šūkavimas neva tėvai esą atsilikėliai, nemokšos, nesuprantą jaunimo ir prisispyrę vaikams kemšą savas "atgyvenas", senienas ir "rutinas", tėvia menkai pagrįstas.

Visi tėvai, kokio išsilavinimo jie bebūtų, jau yra išgyvenę ir vaikų ir jaunystės amžių. Tuo tarpu jaunimas vyresniųjų padėties, o ypač dabartinių tėvų, vaikams nutolstant, Tantalos kančių nepajėgia suvokti. Tad kurie kuriuos galėtų geriau suprasti?

Antra, anksčiau čia atvykę ir įsikurdami, tėvai turėjo daugiau progos pažinti šį kraštą bent toje aplinkoje, į kurią jie įsikabi-

JURGIS JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

(Pabaiga)

Su Julium turėjau bendro tiek, kad abu priklausėme "aušrininkams". Žinoma, slaptai. Turėjome knygynėlį pažangių knygų ir duodavome pasiskaityti draugams mokiniams. Knygų buvo gautų iš Amerikos, Mažosios Lietuvos ir leistų vietoje. Tuo reikalu vadovavau aš ir, kai mokyklą baigiau, knygynėlį perdaviau Juliumi. Kun. Jakubėnas nekartą yra pasakęs: "Tamulėnai, Tamulėnai saugokis: gali pakliūti...". "Bet nepakliuvau. Kun. Jakubėnas matydavo, kaip aš knygeles kitiems į suolus kaisiodavau ar koridoriuje dalindavau. Tuo laiku beveik visi mes buvome vienodų pažūrų, sakyčiau, dauguma buvome pažangūs, nes ir tokią spaudą skaitydavome. Tik buv. generalas Ladyga ir buv. mokyto. Likerauskas buvo grynai katalikiškų pažūrų. Jie buvo žemesnėse klasėse.

Kaip "aušrininkų" atstovas

no. Ir jie yra veikiami visų čionykščių veiksmų, kaip ir jaunieji. Visus dabar vienodai auklėja ta pati "gubernantė" T. V. ir ta pati daugiabaisė komercinė ir politinė apgarsa. Nesąmonė, kai tėvai vaizduojami, tarsi jie suakmenėję stūksotų kur šalia kelio ar lindėtų kur požemyje, o visokios pažangos naujienos ir visos pasaulio žinios ypatingu būdu būtų juos aplenkusios ir suplaukusios tik į jaunimo galvas.

Vos tik spėję apsidairyti, tėvai tuoj pajuto amerikinio gyvenimo reikalavimus, pagavo žmonių įpročius, skonį ir siekius, o ne vienas dar įstojo vietinėn aukštojo mokslo įstaigon iš naujo pasilavinti.

Ką besakytume ir kaip tėvų vaikų santykius beaiškintume, svarbiausias skirtumas ir didžiausias kyllys tarp vieno ir kito yra lietuviybė ir pastangos jai išlaikyti. Kitos savitarpio skirtybės yra tik mažesnės reikšmės "atsiribojimai". Jei vykstantį jaunimo nutolinimą ir būtų įmanoma kiek prilaukioti, tai tik ne tokiais rašiniiais, kaip A. Šemetos paskelbtasai.

Kad jau jo dėmesys nuo čiuurioniečių sukakties nukrypo apskritai į mūsų jaunimą, nereiktų užsimerkiti prieš dvejopą dabarties pavojų. Būtų neapsakoma nelaimė, jei vaikai aukštosiose mokyklose nuolat įtakojami rausvųjų miglų skleidėjų, ilgainiui šiems patikėtų ir net pradėtų pritarinėti priešui, nuo kurio jų pačių tėvai, viską palikę, spruko. Tokie rūpesčiai nei kiek nesumažės nei išmokus nulėkti į mėnulį ar į Venerą, kurios žemiškiesiems žavesiams pasidavus, gydytojų liudijimu, rieda didelė šio krašto jaunomenės dalis.

Didmiesčio smogas, matyt, jau gerokai apgadino mūsų uoslę, kad jau sunkiai beatskiriame, kur iš tikro puvēsiai ir kur dar tyras oras.

1910 ar 1911 metų vasarą buvau nuvažiavęs į Šiaulius garsiąją gegužinę Zubovo proteguojamą, kur įvyko "aušrininkų" slaptas susirinkimas. Nuvažiavau pas advokatą Venslauskį, įėjau į jo kabinetą, o pro užpakalines duris mane pasiėmė gimnazistas Didžiulis ir nusivedė į katalikų kleboniją prie bažnyčios, kur jo brolis buvo mokyklų kapelionas. Tai nepavyojinga vieta. Apie Šiaulius ir tą gegužinę daug ko nebeprisimenu, tik žinau, kad buvau apgyvendintas pas tą gimnazistą Didžiulį. Prisimenu taip pat, jog lankėme Rūtos draugijos salę, įgijau naujų pažinčių. Jaunose dienose buvau truputį rizikorius, nes prieš įstojimą į Biržų mokyklą — progimnaziją, jau buvau tarnavęs raštininku pas Zemskį Načalniką-teisėją, vėliau miesto valdyboje.

Apie Julijų neturiu ką daug pasakyti. Jis ramaus būdo, ne agresyvus, tai į komunistų eiles tikti negalėjo, bet kas gali žinoti, kokios ten aplinkybės buvo? Tuo laiku, prieš karą, nebuvo jokių kalbų apie proletarų kovą su kulkais ir todėl Julius jomis persiimti negalėjo. Jis apdainavo vargdienio dalia, jo sunkų gyvenimą, bet apie komunistus, kaipo tokius, niekur nei skaitoma, nei rašoma buvo. Mano giliu įsitikinimu, jis buvo pažangus moksleivis, kaip ir mūsų dauguma buvo ir, kai nuvažiavo į Šiaulius mokintis, jis galėjo patekti į socialdemokratų įtaką ir galėjo priklausyti prie tos organizacijos.

Janoniui galėjo padėti, kaip jo motina savo atsiminimuose teigia, Puodžiūnas, bet ne Aleksandras, o jo brolis, kuris tarnavo Biržų pašte tuo laiku. Jis buvo pašto valdininkas ir vėliau vedė Snarskytę iš Jagaudžių dvaro.

P. Trečioko atsiminimuose, esančiuose Literatūra ir kalba VIII tome, apie Janonį pasakojama:

"Is kur Janonis gaudavo Belinskio, Gerceno, Černiševskio, (Nukelta į 6 psl.)

♦ Inž. Liūdas Mikšys parašė ir išleido milžinišką knygą "Is istorijos ūkanų ateina Lietuva". 700 psl., kieti viršeliai. Priedamas Hammond išleistas istorinis tautų kilnojimosi žemėlapis. Lietuviški vardai Azijoje, Graikijoje, Dunojaus paupyje, jų šaknys, palyginimai. Kalbama apie lietuvių tautos praeitį nuo Homero laikų iki Viduramžių. Labai plačiai aptartas lietuvių tarmių klausimas ir dvibalsių pasikeitimai. Kalbininkams ir istorikams privalo studija. Gera dovana besimokančiam jaunimui. Kaina \$15.00. Pasiuntus tokiai sumai čekį arba Money Orderį Naujienoms, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608, Mikšio knyga tuojau bus pasiųsta. (Pr.)

1 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, DECEMBER 30, 1967

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl.	\$5.00
2. Juozas Liūdžiūnas, RAŠTAI, 246 pusl.	\$3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 pusl.	\$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAZOJI LIETUVA, 327 pusl.	\$3.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 pusl.	\$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 pusl.	\$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENŲJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 pusl.	\$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 pusl.	\$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 pusl.	\$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN, ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai.	\$6.00
11. Kipras Bielinis, PENKTIEJI METAI, 592 pusl.	\$2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 pusl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais \$4.00	\$4.00
13. Juozas Svecistas, PETRAS SIRVOKAS, 228 pusl.	\$2.00
14. Antanas Borenauškas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 pusl.	\$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ	\$5.00
16. Alfonsas Navardauskas, PAJURIAIS, PAMARIAIS	\$5.00
17. Petronėlė Orintaitė, KĄ LAUMĖS LĖMĖ, 236 psl.	\$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA, 310 pusl.	\$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienų" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

TRUMPAS LIETUVIŲ MUZIKOLOGIJOS ARCHYVO APRAŠYMAS

Archyvo steigimo idėja

II

Muzikologinę medžiagą prof. Žilėvičius pradėjo rinkti dar būdamas studentu Petrapilyje. 1920 m. grįždamas į Lietuvą parsivežė keletą dėžių. Vėliau jau profesoriaudamas Klaipėdos Konservatorijoje, ir vėl tęsė muzikologinės medžiagos rinkimą, į šį svarbų darbą įtraukdamas ir Konservatorijos studentus. Tuo klausimu daug rašė spaudoje. Jo studentai atostogų metu Lietuvos kaime laiko veltui neleido. Prof. Žilėvičiaus instruktuoti, jie rinkdavo kaimo muzikos instrumentus, jų metrikas, grojamas melodijas, muzikinę tautosaką. Taip buvo surinkta apie 300 liaudies muzikos instrumentų, tarpe jų ir retoji švenčių Labanoro dūda, daug trimitų, kanklių skudučių, ragelių ir kt. Apie liaudies instrumentus būdavo duodamos paskaitos visuomenei, patiems studentams juos demonstruojant. Savo privačiame bute Klaipėdoje prof. J. Žilėvičius buvo atidaręs pastovią liaudies muzikos instrumentų parodą.

1929 metais jis išvyko į JAV lietuviškos muzikologinės medžiagos rinkti. Gi Lietuvoje turimą archyvinę medžiagą jis sudėjo į dėžes ir paliko Gargždų klebonijoje. 1941 metais birželio mėn. vokiečiams į Gargždus veržiantis, sudegė ir visas Gargždų miestelis, o kartu su juo ir vertingasis muzikologinis archyvas, su puikiais kanklių, ragelių ir kitais rinkiniais. Būdamas čia Amerikoje, profesorius taip ištraukė į muzikinį ir visuomeninį lietuvių gyvenimą, ir taip jį pagyvino, kad prasidėjo naujas atgimimas, renesansas. Vietoj trijų metų, jis čia išbuvo iki II-jo Pasaulinio Karo pradžios, ir taip likimas lėmė jam nebegrįžti Lietuvon. Daugiausiai laiko praleido gyvendamas Elizabeth, N. J., būdamas šviesiu lietuviško gyvenimo švyturiu ir kaupdamas lietuviškos muzikologijos turtus. 1960 metais atvyko Čikagon, atsiveždamas apie 3000

svarų archyvinės medžiagos, vienaip ar kitaip susijusios su lietuviškos muzikos garsu. Čia jį ir jo archyvą priglaudė tėvai jėzuitai prie Jaunimo Centro esančiose vienuolyno patalpose. Pats profesorius turi kuklų kambarėlį pirmame aukšte, o Muzikologinis Archyvas yra patalpintas gana sausose, švaresiose, bet ir ankštose rūšio patalpose. Praplėtus Jaun. Centro patalpas, yra pažadėtos tinkamos patalpos ir Muzikologijos Archyvui. Už tai tėvams jėzuitams priklauso lietuviškos visuomenės nuoširdi padėka.

Per 38 savo veiklos JAV-se metus, prof. J. Ž. nenuilsdamas rinko muzikologinę archyvinę medžiagą, tam paskirdamas visas savo santaupas, laiką ir sveikatą. Tokio milžiniško darbo ištesėjimui, jo paties teigimu, pasitarnavo jo žemaitiškas užsispyrimas.

Archyvas skirtas laisvai Lietuvai

Patį Archyvą, savo gražaus ir turiningo gyvenimo vaisių, prof. J. Žilėvičius padovanojo laisvai ir nepriklausomai Lietuvai, perduodamas jį Lietuvos gen. konsulo dr. P. Daužvardžio globai. Archyvo perdavimas įvyko 1960 m. spalio 5 d.

Iš kur gaunamos lėšos

Muzikologinis Archyvas lėšas savo veiklai gauna iš lietuviškos visuomenės aukų. Nors ir pats prof. J. Ž. dirba be jokio atlyginimo, grynai iš pasišventimo, pastogę ir maistą gaudamas iš tėvų jėzuitų, bet Archyvo veiklai lėšos vistiek yra reikalingos. Jau vien pašto išlaidos kainuoja, o reikia ir kokią knygą įsigyti, ir gaidų kopijas pasidaryti. Finansiškai Archyvas buvo žymiai pastiprintas pernai, prof. J. Žilėvičiaus 75 metų amžiaus sukaktuvių proga. Šiek tiek paramos tikimasi gauti iš Dainų šventės komiteto ir iš Kultūros Fondo. Visuomenės ne tik moralinė, bet

ir finansinė parama yra visada laukiama.

Bendras Archyvo vaizdas

Muzikologijos Archyvas turi suklasifikavęs ir sutvarkęs didžiulį rinkinį, susidedantį iš virš 200 tūkstančių vienetų. Čia yra sukaupta apie 90% visos spausdintos lietuviškos muzikinės tautosakos. Saugomi dabarties ir ateities kartoms virš 325 lietuvių kompozitorių kūriniai. Iš turimo turto, daug žinių jau yra paskelbta Lietuvių Enciklopedijoje, kurios muzikinio skyriaus redaktorium buvo pats prof. J. Ž. Archyvo turimais dokumentais naudojasi ruošiant doktoratinius darbus.

Visa ši gausi medžiaga yra tvarkingai suskirstyta į 7 skyrius, ir daugybę poskyrių, apimančių bažnytinius ir pasaulietiškus chorų, įvairius koncertus, dainų šventes, operas, operetas, muzikos mokyklas, kompozitorius, solistus-instru-

mentalistus ir vokalistus, gaidas ir jų leidėjus, kritikas ir recenzijas, magnetofonines juostas, plokšteles, radijo vandenėles, rankraščius, knygas, Vargonininkų S-gos veiklą ir daug kitų.

Visa ši gausi medžiaga yra daugumoje sudėta į įvairaus dydžio aklinais uždarytas dėžes, kurių lentynose yra sudėta net keli tūkstančiai, ir kurias prof. J. Ž. tėvų jėzuitų pažinčių dėka nemokamai gauna iš kelių Čikagos ligoninių (X-ray filmų dėžutes). Taip praktiškai ir pigiai yra išspręstas eksponatų apsaugojimo ir išrūšiavimo klausimas.

Čia rado apsaugą A. Vanaigačio - Margučio, St. Sodeikos, Noros Gugienės ir kiti muzikiniai archyvai.

Muzikologijos Archyvo turimos reitenybės

1. Tėvų Jėzuitų vadovautos Kražių gimnazijos (apie 1830 metus) giedotinės mišios žemaičių tarmę, 2 balsams (rankraščio originalas).

2. I-sios Dainų šventės Lietuvoje rengimo komisijos pirmojo posėdžio protokolo originalas iš 1923 m. gruodžio mėn.

3. Raportas šviet. Ministeriui apie dainavimo ir muzikos pamokų stovį Lietuvos mokyklose, rašytas prof. Žilėvičiaus 1923 m.

4. Lietuvos Himnas. M. K. Čiurlionio harmonizuotas 5 balsams. M. K. Čiurlionio gaidų rankraščio originalas iš 1909-12 metų, kai jis vadovavo Varšuvos Lietuvių Dr-jos bei Studentų miršriam chorui. Taip pat to choro originali nuotrauka.

5. Dr-jos Gabija "Birutės" 2 veiksmų melodramos pastaty-

LEONAS EREMINAS,

pirmas gabus lietuviškų chorų organizatorius ir vedėjas Amerikoje. Jis daugiausia veikė New Yorko apylinkėse, bet jo įtaka buvo jaučiama ir kitose lietuvių kolonijose. Jis surinko daug lietuviškų ir verstinių dainų ir paruošė joms gaidas. Vėliau šis lietuviškų dainų rinkinys, pavadintas DAINA, Mikolainio buvo išleistas Tilžėje, šis dainų rinkinys paplito Lietuvoje ir turėjo didelės įtakos lietuvių tautiniam atbudimui. Amerikoje jis išleido penkis "Lyros" sasiuvinų numerius. Ereminas 1863 metais gimė Skuodo valsčiu, Užuobų kaime, 1927 m. mirė Amerikoje.

Foto Liet. Muz. Archyvo

Rokiškio Muzikos Mokyklos mokiniai su vedėju čeku Liehman'u apie 1885-87 m. Iš kairės į dešinę: Diržys, Tarvydis, Jurevičius, Moteika, Liehman'as, Kvedaras (?), Sargūnas, Barauskas ir Žukauskas. Liet. Muz. Archyvo nuotrauka.

mo iš 1914 m. Marijampolėje programa — rusų ir lietuvių kalbomis.

6. Stasio Šimkaus "Mes padainuosim" dainos gaidų rankraštis, rašytas Philadelphijoje 1917 m.

7. Vikl. žadeikos Varšuvoje rengtų koncertų 1918 m. programos (trys įvairios).

8. 1926 m. Pasaul. Parodos Philadelphijoje proga surengtos Lietuvos lietuvių dainų šventės 800 balsų jungtinio choro didžiulė nuotrauka.

9. 1913 m. kovo 9 d. Vargonininkų S-gos koncerto Čikagoje didžiulė nuotrauka (pirmasis Č. Sasnausko kantatos "Broliai" pastatymas).

10. 1908 m. bal. 27 d. Vilniaus Lietuvių Savitarpinės Pagalbos Dr-jos vakaro programa, specialiai spausdinta ant šilko, buvusi įteikta kaip suvenyras režis. Myk. Sleževičiui. Suvaidinta "Mindaugas, Lietuvos Karalius".

11. Liet. Meno Kūrėjų Dr-jos Operos ir Dramos Vaidyklos "Demonas" operos programa, iš 1921 metų.

12. Dr-jos "Vyturėlis" 1913 m. spalio 18 d. Bruklne surengtos operetės "Kornevilio Varpai" programa, dirigentas K. Strumskis. Pelnas skirtas Tautos Namų Vilniuje naudai.

13. Leono Eremino koncerto — vaidinimo, surengto New Yorke 1896 m. vasario 8 d. Mildos choro (pirmasis pasauliečių choras ryt. valstijose) metinių proga, programos originalas.

14. Programos Lietuvos Operos ir Symphonijos Fondo Koncerto Liepos-July 3, 1919. Lietuvių Svetainėje, South Boston.

15. 1923 m. gruodžio 15 d. simfoninio orkestro koncerto su K. Josefkaite (sopranas) ir J. Nikolajevskiu (smuikas) Valstybiniame Teatre, Kaune, programa.

16. Batuta (dirigento lazdelė) su įgraviruotu įrašu: "Lai gyvuoja tavo kūrinių A. Vanagaičiui bal. 25, 1926, Chicago".

17. Batuta, nulūžusi A. Mikulskiui bediriguojant I-jo Kultūros Kongreso (1957 m. New

Yorke) ansambliams, simfoniniam orkestrui pritariant.

18. Batuta su įgraviruotu įrašu: "Mielam prof. Juozui Žilevičiui 60-ties metų sukakties proga — sveikina N. J. Vargonininkai Newark, 1952. I.20".

19. Laikrodinis, įmontuotas į anglies gabalą (Pennsylvanijos lietuviams angliakasiams pagerbti) su įrašu: "Dovana nuo New Jersey Parapijų Choro Sąjungos — spalio 13, 1939". Ši dovana buvo prof. J. Žilevičiui įteikta rugsėjo 9 d. įvykusios Lietuvių Dienos New Yorko Pasaulinėje Parodoje proga, kur jis vadovavo didžiuliam 2700 choristų chorui.

20. Batuta, angliakasio, smuikininko, SLA veikėjo Albino Strimaičio rankomis padaryta ir prof. J. Žilevičiui įteikta kažkokios sukakties proga. Pagal prof. J. Ž., A. Strimaičiui mirus, jo našlė visą jo sukauptą lituanistinį archyvą, daugelio tūkstančių dol. vertės, su įvairiomis retenybėmis ir unikalais, išmetė į sąšlavyną.

21. Albino Strimaičio rankraštis, aprašas kas buvo grojama vestuvių šokiams Lietuvoje (jis vaiku būdamas griežė kaimo orkestre).

22. Įrištas rankraštis "Volungės Balsai". Sutaisė ant 4-rių balsų A. B. Strimaitis, Schuykill Haven, Pa., 1906 m.

23. Kun. A. Sabaliausko "Apie žiemų-rytiečių lietuvių tautinę muziką ir muzikos instrumentus", Vilnius, 1911 m.

24. Pati pirmoji muzikos teorija, išleista lietuviškai: "Išsimokinimas Gaidu, Notu" parašė Jurgis A. Baronas diena 15 gegužės (May) 1915 Metuose, išleista McKees Rocks, Pa. (Jis vargonininkavo lietuvių parajos bažnyčioj. Tą pačią knygą buvo išvertęs slovakių kalbon. 500 egz. tiražu. bet iki šiol nesurasta nei vieno egz.).

25. J. Schiekopp Gramatyka Litewska Początkowa, išversta ir paruošta J. Januszkiewiczza (J. Jauškevičiaus, buv. Petraipilio šv. Kotrynos gimnazijos mokytojo, vėliau Panevėžio gimnazijos direktoriaus) ir A. Maciejewskiego (inž. A. Maciejausko, knygų leidėjo Rygoj). Išleista Krokuvoje, 1902 m. Įdomu, kad toje knygoje yra gaidos ir tekstas "Giesmės", vėliau tapusios Lietuvos Himnu. Tekstas truputėlį skiriasi nuo dabartinio.

26. "Lietuvių Demonstracija" Didžiajame New Yorke Liepos 4 d., 1918 m. 64 psl. leidinys.

27. Vargonininkų Kalendorius 1913 metams, redaguotas J. Naujaliao ir J. Kumečio, 56 psl. Retenybė.

28. Kanklės Lietuviškos padarita lešomis A. P. Stankevičos, išleista American Baptist Publication Society 1915 metais. 108 giesmės. I-ji laida, II-ji laida išleista D. Diskevičiaus, metai nepažymėti.

29. Trumpas vadovėlis išsimokinimui skambinti ant kanklių be klavišų, J. Garalevičiaus

Klaipėdos Konservatorijos studentai demonstruoja skudučius paskaitos metu (apie 1927 m.)
Liet. Muz. Archyvo nuotrauka.

išleidimas 1910 m. Kaune. (Pagal prof. J. Ž., tai yra ne kas kita, kaip citra).

30. Kanklės. Lietuviškos Dainos 4 balsams (vyriškiems) sutaisytos. Parupino D-ras V. Kudirka. I. Tilžėje 1895, išleido M. Noveskis. II. Tilžėje 1899, išleido M. Mikolainis. Abiejų dalių išleista po dvi laidas.

31. Kanklės. Senovės lietuvių dainos, išleista Juozo Neimonto 1913 m. Seinuose.

32. Vysk. Baranausko raštai. Seinai, 1912 m. Čia patalpinti ir įdomūs Kauno Kunigų Seminarijos klierikų pasveikinimai vysk. Mot. Kazim. Valnčiui, datuoti 1871-72 ir 73 m.

33. Betlejaus Balsai. Sutaisė kun. J. Katilius, 30 Kalėdų giesmių su gaidomis. Seinai, 1910 m. (I laida).

34. Aukštinės Varpos. Senovės dainos surinktos Udrijos apylinkėje Juozo Neimonto, Seinai, 1909 m.

35. Canticone Ecclesiasticum, spausdinta J. Zavadzko, Vilniuje, 1878 m. Tai yra bažnytinis giesmynas lenkų kalba, paruoštas Lenkijai, vysk. Aleksandro Beresnevičiaus aprobuotas Lietuvai. Ši knyga parodo, kaip per bažnyčias Lietuvoje buvo varoma lenkinimo akcija.

36. Spiewnik Piesni Nabozynych. Giesmės lenkiškai. Išleista Vilniuje 1863 m. Yra netgi Strazdelio "Pulkim ant kelių" lenkiškai. Iš šio giesmyno giedodavo giesmes Kvėdarnoje ir kitur Lietuvoje. Giesmynas skirtas grynai lietuvių lenkinimui.

37. MSZA "z odglosem", išleista Varšuvoje prieš 1887 m. (metai nepažymėti). Skirta mišriam chorui, styginiam kvartetui ar vargonams pritariant.

38. Lietuwiszkos Miszios su gaidomis (notomis), vartotinos Katalikiskose Bažnyčiose Lietuvos ir Žemaičiu, išleistas kunigo Pailiaus (pagal prof. J. Ž. — kun. Burbos) Vilniuje 1887, spaustuvėje Juozapo Zavadzko. Skirta vienam balsui su vargonais. Tekstas sutrumpintas, verstas iš Msza (37).

(Bus daugiau)

● Žmona surūgusiam vyrui:
"Ar galėtum man duoti dešimt dolerių, noriu eiti pas modistę pasigražinti, kol būsi geresniame ūpe.

—SATURDAY, DECEMBER 30, 1967
5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

Dalis L. M. A. Kuratorijos 1964 m. Iš kairės į dešinę: Archyvo garbės kuratoriai konsulas dr. P. Daužvardis ir T. Bruno Markaitis S. J., išdinininkas Val. Šimkus, prof. J. Žilevičius ir vicekuratorius komp. J. Bertulis.

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 3-čio psl.)

Dostojevskio, Gorkio, Garšino raštus, aš ir šiandien nežinau. Tikriausiai, jų gaudavo iš Januševičiaus, turėjusio knygyną Birzuose. Janonis kartais uždarbiaudavo, kai ką tame knygynė dirbdamas... ("63 psl.). Toliau: ... pas Januševičių galėjo pasirinkti norimų knygų. Gal būt, pats Januševičius patardavo jam ką skaityti".

Tai visiškai netiesa ir prasiuniamas! Knygyno Januševičių labai gerai pažinojau. Jis buvo viengungis ir knygynas priklausė jo broliui ar gimnainičiui. Gal slaptai tas knygynas priklausė kokiam katalikiškai organizacijai. Nei Julius, nei kas kitas iš reformatų sau dvasinio peno ten negalėjo semtis, nes ten viskas buvo labai prokatalikiška. Mes, kurie skaitėme Tolstojus, Dostojevskius, Puškinus ir kitus rusų kalba, to knygyno knygos mums buvo nepakeliamos."

J. Vilkaitis, gyv. Brooklyn, N. Y., žurnalistas, prieš I-į karą aktyviai veikęs Rygoje lietuviškoje veikloje:

"Giedros ir Vilnės metais Rygoje jaunuolis 14-16 m. J. Janonis nebuvo. Tiesa, Vilnyje pasirodavo jo eilėraščiai. Vilnis buvo VI. Poželos redaguojama, giedriečių, tai yra socialdemokratų sumanyta, leista ir tokioje dvasioje buvo redaguojama.

Kodėl tai pastebiu? V. Kapuskas ir kiti stengėsi įrodyti, kad J. Janonis nuo gimimo dienos jau buvo apsisprendęs revoliuciniu proletaru, tai yra bolševiku. Jo visuomeninio darbo pirmi žingsniai buvo pradėti Jaunime, tai yra to jaunimo, kuris spietėsi apie Lietuvos ūkininką. Gal vėliau Visuomenės, M. Biržiškos redaguojamos ir dalinai Aušrinės buvo paveiktas, labiau palinko į socialdemokratų ir pradėjo rašyti eilėraščius darbo žmonėms skirtus ir jų vargą aprašinėjant.

Kurį laiką buvau Aušrinės redakcijos komisijos nariu. Prisimenu, kad Aušrinė J. Janonis buvo vienas jauniausių eilėraštininkų ir vienas gabesnių.

Tais pačiais metais pasirodė jo eilėraščiai JAV lietuvių spaudoje socialistų redaguojamoje — Kovo, Naujoje Gadyneje ir gal kitur. Neabejotina, kad jo eilėraščiai paveikė to meto JAV kitus lietuvius eiles rašančius. Mažoje Lietuviškoje Enciklopedijoje 1966 m. Vilniuje išleistoje pasakyta, kad "... iš jo mokėsi A. Regratis, B. Pranskus-Žalionis, A. Maginskas, A. Jasutis ir kiti".

Gal iki 1916 m. vidusvasario J. Janonis laikėsi arčiau socialdemokratų sąjūdžio. Vėliau pradėjo svyruoti ir 1917 m., gal kovo mėn. susipažinęs su Z. Aleksa-Angariečiu Petrograde, J. Janonis išitraukė į bolševikų

veiklą. Asmeniškai jo man neliko pažinti ar jį matyti.

Jis nusizudė 1917 m. 30 d. (17 d. senuoju kalendoriumi) gegužės mėn., gal paveiktas ne vien tik ligos — džiovos, bet ir ar nebus nusivilęs bolševizmu, kurio vairuotojai pasuko prieš tų metų vasario revoliucijos laimėjimus ir siekė demokratinės vidaus santvarkos. Bolševikai gi pasuko kontrrevoliucijos kryptimi, o lietuviškieji bolševikai ir prieš savo tautos interesus, kur vyravo Lietuvos nepriklausomybės šūkis".

Kazys Ališauskas, karo istorikas, gyv. Chicagoje, Janonį pažinojęs Voroneže:

"Voroneže Janonis išbuvo tik vienerius nepilnus (nuo 1915 rudens iki 1916 m. pavasario, J.) metus. Jisai sirgo džiova. Kodėl išvyko iš Voronežo — nėra žinių. Aš jį mačiau pora kartų. Kaip vyras silpnutis, menkutis, liesokas, mėgo kalbėti, ginčytis, bet iškalbos neturėjo. Turėjo net tam tikrą kalbos defektą.

Tuo laiku Voroneže buvo šios moksleivių organizacijos: a) Ateitininkai — skaitlingiausia, b) Aušrininkai — vidutiniai skaičiumi ir c) Visuomenininkai, vėliau bolševikai, — labai maža grupė, apie 20-30 asmenų. Janonis priklausė Visuomenininkams. Tai aiškiai žinau. Kalbėjau su prof. Č. Jisai sakė, kad Janonis bandė suskaldyti Aušrininkus ir pakreipti į Visuomenininkų pusę. Jam nepavyko ir paskui išvažiavo.

Kas dėl Stalino kankintų ir sušaudytų komunistų, tai jų buvo labai daug. Mums žinoma tik keletas, kurių bolševikai paslėpti negalėjo, nes buvo plačiai žinoma. Neperseniai yla išlindo iš maišo: išėjo Vilniuje M. L. Enciklopedija. Ten yra tik pradžia nužudytųjų komunistų sąrašo. Kituose tomuose jų bus daugiau (Yra labai rimtų davinių, jog to vieno tomo Mažosios Lietuviškosios Enciklopedijos ir užteks: rusai Maskvoje nutarė, jog toji Enciklopedija netikusi. Pamatysime! J.).

Jeigu Janonis būtų likęs gyvas pas bolševikus Rusijoje, manau, kad irgi būtų buvęs sušaudytas — Stalinas smulkiai malė".

P. S. Prie šio paskutiniojo teigimo, jog Janonis būtų buvęs pačių bolševikų sušaudytas, visiškai pritardamas jungiasi ir "pabirnininkas". Sekančiuose šio ciklo skirsneliuose tas bus įrodyta.

1967 m. XI. 5.
So. Boston, Mass.

— Menininkai ieško naujų formų, bet sau įkvėpimą gauna iš senosios kultūros: pramonės, komercijos evoliucijos, architektūros, senovės dailės, technologijos ir elektronikos artifaktų.

— Menas yra dvasinės kultūros dalis.

L. DOVYDĖNAS TREČIOJ PRADALGĖJ

Aptardamas tris pagrindinius Trečiosios Pradalgės, Londono leidžiamo literatūros metrašio III tomo kontributorius (bendradarbius) — Algirdą Tūtų Antanaitį, Stasį Santvarą ir Liūdą Dovydėną, recenzentas R. E. Maziliauskas apie pastarąjį atsiliepia ilgesniu straipsniu. Antanaitis šioje Trečiojoje Pradalgėje pasirodė su 30 puslapių straipsniu "Periodinės spaudos įnašas literatūron", St. Santvaras — ilga studija "Impresionistiniai paveiksai" apie Pulgį Andriųšį, Bern. Brazdionį, Antaną Gustaitį ir Juozą Kapočių, o L. Dovydėnas — pluoštu atsiminimų iš fatališkųjų 1940 metų vasaros, pavadintu "Pusbalsiu kalbant".

R. E. Maziliauskas Europos Lietuvyje Nr. 45 rašo:

Liudas Dovydėnas vis dėlto ne eilinė figūra mūsų prasmė. Tai maždaug lietuviškas nobelininkas — nepriklausomybės metų valstybinės literatūros premijos laureatas. Pokario metais, Vokietijos stovyklose betūnodamas, jis dar apdovanojo skaitytojus keliomis savo knygomis, bet, išemigravęs į JAV, nutilo. Amerikoje mūsų nepriklausomybinis laureatas, pasakojama, turįs kiauinių ar žebenkščių ar kažkokių kitų brangiakailių gyvulėlių farmą ir literatūriname gyvenime nedalyvaujantis.

Mūsų literatūros mėgėjai ir rašytojo Dovydėno gerbėjai apsidžiaugė, kai pastaraisiais metais "Naujienos" paskelbė jo novelę, po kurio laiko ilgesnį straipsnį, o Trečiojoje jis spausdinasi su keliasdešimties puslapių apimties į atsiminimus atremta apybraiža. Literatūrinio grynumo šalininkai, žinoma, apgailėtaus, kad Dovydėnas savo talento ir pastangų nenukreipė į grožinę literatūrą. Puristai, tur būt, priekaištaus, kad literatūros metraštyje spausdinama neliteratūrinės tematikos apybraiža. Betgi, atmetus šūkį menas — menui, literatūrinio gyvenimo akiračiai neaprepiamai išsiplečia. Rašytojas visuomet yra savos visuo-

menės, krašto, tautos atstovas. Jis taip pat yra ir savo gyvenamojo laiko liudytojas. Ir kai ramus, ritmingas laiko tekėjimas lūžta, kai istorijos tėkmė įsirežia didžiulės kampuotos kreivės ir kai kasdieninė buitis pasireiškia milijonais asmeniškų tragedijų, rašytojas negali tylėti. Bet kai mūzos tyli, grožinė literatūra nesikuria — rašytojas tada ieško paaikškinamojo prasmens. Puristams, beje, prisimintina, kad beveik joks rimtesnis Vakarų literatūrinis žurnalas neišsiverčia be visuomeninių, filosofinių, memuarinių rašinių. Juk ir fantastiškiausių istorijų kūrėjas galų gale atsiremia į nuogą gyvenimo tikrovę...

Liudas Dovydėnas 1940-aisiais metais buvo kompartijos valia išrinktas į Liaudies seimą, kuris, kaip žinome, pagal iš Maskvos atsiųstą scenarijų, "prašė" Lietuvą priimti į Sovietų Sąjungą. Tokiu būdu visuomet kairesnių pažiūrų, bet niekuomet komunistu nebuvęs L. Dovydėnas pateko į naujai besiformuojančios komunistinės Lietuvos visuomenės tarpą. Tačiau tuo pačiu metu jis aktyviai dalyvavo ir antikomunistiniame lietuvių pogrindyje. Todėl jo žvilgsnis į anuometinius įvykius plačiau aprėpia negu daugelio kitų. Ir tas jo žvilgsnis mums šiandieną yra daugiopai įdomus, daug ką atskleidžiantis, kai ką paaikškinantis, bet ir naujų mįslių įmėnantis.

Galop Dovydėnas ne nepretenduoja į objektyvią istorinę apybraižą. Jis teprašo, ką pats matė, kaip jam anie įvykiai atrodė ir, tuo remdamasis, samprotauja. Pagaliau viską pilnai atskleisti jis nė nesiryžo, nes, jo žodžiais tariant, "šitai rašyti, ką rašau, labai nelengva". Kai kurių anapus likusiųjų likimas dar nežinomas, o "ištrūkusiųjų vardus minėti neturiu sutikimo", aiškina Dovydėnas.

Tačiau tų vardų Dovydėno rašinyje yra. Liudas Butkevičius, buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas, vienas antiko-

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

PROF. JABLONSKIS IR JANONIS

Šiandien perskaiciau Naujienų II-je Dalyje nr. 888 straipsnyje apie poetą Janonį, kad prof. Jablonskis negalėjęs jam padėti įstojant į šiaulių gimnaziją.

Prof. Jablonskis su šeima kaip tik tą vasarą (1913 m.) ilgesnį laiką viešėjo — atostogavo Šimpeliškiuose pas prof. Joną Yčą, kuris vasarai atvažiudavo iš Semipalatinsko į Šimpeliškius pas seserį Fridmanienę atostogų praleisti.

Šimpeliškiuose man ir teko pirmą kartą pamatyti, susipažinti su prof. Jablonskiu, kurs buvo mums — biržiečiams artimas žmogus. Jo žmona, jei neklystu, buvo iš namų Sketerytė, švobiškio parapijos parapietė. Prof. Jablonskį su ja ir sutuokė mano tėvas Svobiškyje, kur, prieš išsikeldamas į Papilį, jis buvo kunigu.

Gal prof. Jablonskis ir nesirodė Biržuose, nes, prisimenu, skundėsi kojos negaluojančios, vos galįs paeiti ir turįs visą laiką sėdėti. Prof. Jablonskis kaip to laiko gimnazijos mokytojas tikrai turėjo geresnius ryšius su šiaulių gimnazija ir galėjo tikrai lengvai padėti Janoniui stojant į gimnaziją.

Janonis gi tuo metu gyveno Melaišiuose apie 6 klm. nuo Šimpeliškių, kurie buvo pakelelyje einant į Biržus. O Šimpeliškiuose, tur būt, dar buvo ir jo giminų — Klibai.

Paminėtas Puodžiūnas manau bus buvęs medicinos kandidatas — studentas, kurs, kiek prisimenu, buvo anuo metu veiklus ir daug kur sutinkamas asmuo.

Juliui Janoniui, kaip jau aną sykį Jums rašiau, neišvardinęs kas norėjo ir stengėsi padėti, buvo Valerija Meškauskaitė, kuriai labai patiko jo kūrinių eilėraščiai, bet jisai tos pagalbos nenorėjęs priimti. Rodos, aną sykį nieko neužsiminiau apie poetą religinį nusistatymą. Jisai buvo tikintis, toksai, kaip sesuo Emilija Railienė aprašo.

L. DOVYDĖNAS TREČIOJ PRADALGĖJ

munistinio ir antinacinio po grindžio vadų, pokaryje vadovavęs partizanams ir žuvęs. Daktaras Garmus, Generolas Baltušis — žemaitis. Lietuvos kompartijos šulai Grosmanas-Didžiulis ir Adomas — Meskupas. Kunigas K. (kurio tapatybė nesunkiai atspėjama). Lietuvos komunistas Vitas. Buvęs Lietuvos karininkas, vėliau nacių SD pareigūnas Berentas. Ir eilė kitų.

Dovydėnas rašo drąsiai ir atvirai. Nepaisydamas kokių nors luominių ar kitokių varžtų. O todėl, matyt, jau ir susilaukė nelabai dalykiškų užsiuolimų iš šluoksnų, kuriems atvirybė kažkodėl vis dar baigiasi ties luominiais gardeliais...

O vis dėlto jau vien dėl Liudo Dovydėno šito rašinio verta Trečiąją Pradalgę atsiversti.

Prisimenu, kad tą vasarą, kai mane ruošė egzaminui, jisai dažnai iš ryto pasilikdavo Papilyje, kad eiti į bažnyčią; tik po pietų — pamaldų eidavo į Melaišius. Tai tiek šiam kartui.

Kun. S. Neimanas
Evanston, 1967.XII.5.

TIKRAI KUR JIE?

R. E. Maziliauskas rašydamas Europos Lietuvoje "Zvilgsnį" į Trečiosios Pradalgės lite-

ratūrinį derlių", apžvelgęs tą K. Barėno Londone trečietai išleidžiamą literatūros metraštį ir jame dalyvaujančius bendradarbius, pabaigoje klausia, kur yra visa eilė mūsų literatūroje plačiai žinomų vardų — kur jie?

"Ir vis dėlto pasigedome Trečiojoje tokių kūrybiškų vardų, kaip Bernd. Brazdžionis, K. Bradūnas, A. Nyka-Niliūnas, H. Nagys, Liūnė Sutema, M. Katiliškis, K. Ostrauskas, Jonas

Mekas, Kazys Almenas, Alg. Landsbergis, Vladas Šlaitas, E. Cinzas, pagaliau ir pats metraščių redaktorius Kazimieras Barėnas. Kur jie?"

Tikrai, kur jie?

• Nuo to laiko, kai apsivedžiau, vietoje banknotų savo piniginėje nešiojuosi šeimos narių fotografijas.

REMKITE TUOS BIZNIERIUS,
KURIE GARSINASI
"NAUJIENOSE"

Now at GLASER'S

'TWO DOOR 14' Refrigerator-Freezer
Model TB-14S
13.5 Cu. Ft. Net Volume

- Zero-degree freezer holds up to 132 lbs. of frozen foods on long-term basis.
- Freezer door shelf for ½ gal. ice cream cartons.
- Two flex-grid ice trays under package shelf.
- Automatic defrost refrigerator section.
- Four cabinet shelves; one slide-out.
- Twin porcelain enamel vegetable bins. Capacity: ¾ bushel.
- Permalon inner door resists oils, greases, and cracking.
- Fungus-resistant door gasket prevents mold growth and unsightly stains, a common problem in humid climates.
- Protective door stops help prevent damage to adjacent walls, cabinets and doors themselves.
- No unsightly, dirt-catching coils on back. Fits flush at rear.

COME IN TODAY!

EASY TERMS

Glaser's Furniture and Appliance Co.

5115-5123 SO. KEDZIE AVE.

PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

"NAUJIENOSE" SKELBTIS VISUOMET APSIMOKA

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

IŠ MENO ISTORIJS

JIE SUKŪRĖ IMPRESIONIZMO MOKYKLĄ

Claude Monet — vienas geriausių impresionistų

Monet jaunystė ir mokslas

Claude Monet gimė 1840 m. Paryžiuje. Jis pats pasakė: "Aš esu paryžietis iš Paryžiaus. Aš gimiau karaliui Louis Philippe viešpataujant. Tai buvo toks laikas, kada menas žydėjo ir komercija klestėjo."

1845 m. Monetų šeima išsikelia į Le Havre uostamiestį. Jo tėvas darė gerą apyvartą smulkmenų krautuvėje su prancūzų jūrininkais. 1854 m. Monet lanko Lycee Le Havre ir mokosi paišbos pas Orchard, o vėliau pas garsųjį tapytoją David. Bando savistoviai daryti eskizus, bet dėl savo neramaus būdo, eina savais keliais. "Mokykla man visuomet primena kalėjimą, aš negaliu pakęsti ten būdamas. Mane gundo saulė, erdvė, pajūris. Ten tai didelis malonumas laiptoti po pajūrio uolėnas."

1855 m. jaunasis Monet Le Havryje pradeda garsėti savo karikatūromis bei šaržais. Jo karikatūros atkreipė Boudino dėmesį, kai šis pamatė jo darbus išstatytus vienos rašmenų krautuvės lange. Boudinas susitinka su jaunu Monet krautuvėje ir jį padrašina: "Jūs turite talentą. Kiekvienas žmogus iš pirmo žvilgsnio gali taip pasakyti. Aš nematau, kad tu vien tik karikatūrom apsiribotum. Turi mokytis piešti, turi lavinti savo observaciją, atseit, daiktus ir spalvas matyti. Bandyk tapyti gamtovaizdžius: jūrą, dangų, gyvulius, žmones ir medžius, žinoma, gamtoje. Jie visi gražūs ir įdomūs, tokie, kokius gamta sukūrė su visais charakteriais ir formomis, kurie būna šviesoje ir ore".

1859 m. Monet vyksta į Pa-

ryžių. Boudinas jį supažindina su Troyon ir Monginot. Troyon pataria jam studijuoti pas Couture. Bet jis pasirenka savo kelią. Įsijungia į jaunų, gabių rašytojų ir dailininkų grupę, kurie rinkdavosi Rue des Martyrs gatvėje. Ten susitinka su Pissarro ir Courbet, kuris už juos visus buvo vyresnis ir dėl savo radikalių pažiūrų valdžios buvo persekiotas.

1860 m. Claude Monet pamamas į kariuomenę ir praleidžia du metus Alžire, Afrikoje. "Alžire aš praleidau du malonius metus. Aš visuomet matydavau naujų dalykų. Laisvalaikiu aš bandžiau užfiksuoti tai, kas man patiko. Jūs negalite įsivaizduoti, kokią pažangą aš padariau, — pasiekiau aukštesnio pažinimo apie gamtą. Mano observacijos jėga praturtėjo. Iškart aš to nepastebėjau, bet įspūdžiai, kokius aš ten gavau, paaiškėjo tikrai vėlesniu laiku. Aš daug sužinojau apie spalvas ir jų santykius su šviesa. Visa tai susikaupė brangi medžiaga ir kartu žinios mano ateities kūrybai".

1862 m. Monet Alžire susirgo. Jo tėvai išpirkė sūnų iš tarnybos. Grįžta jis į Le Havre ir vėl pradeda tapyti savo ligos metu. Ten jis susitinka su Jungkind, garsiu akvarelistu. Monet sako: "Jis paprašė parodyti jam mano eskizus. Pasikvietė pas save ateiti ir kartu dirbti. Aiškino jis savo manieras ir metodus. Aš baigiau jo kursų, kaip ir pas Boudiną. Nuo to laiko jis buvo mano tikrasis maestro. Aš jam dėkingas, kad atidarė mano akis", sako Monet.

1863 m. sugrįžęs į Paryžių, Monet įstoja į Gleyres studiją.

Jis randa, kad mokymas šioj studijoje bevertis ir jo idėjoms nebetinka. Jis išeina iš studijos su trimis draugais, kuriuos ten buvo radęs: Renoir, Sisley ir Bazille. Netrukus ir Gleyres studija užsidarė.

1865 m. išstatp du paveikslus Salone. Jis dalinasi studija su Bazille Paryžiuje ir susidraugauja su Courbet.

1866 m. Salonas priima Moneto modelio Camilles portretą "Moteriškė žalioje sukniuje". (Šis portretas dabar yra Bremeno muziejuje). Šis Monet darbas turi stiprią Courbeto įtaką, bet susilaukė palankios kritikos.

1867 m. Salonas atmets jo "Moterį sode". (Dabar Louvre muziejuje). "Tai buvo 1867 m. kai mano manieros pačios per save susilvarkė, tačiau nebuvo revoliucinio charakterio. Aš buvau dar toli nuo tikrojo spalvų manipuliacijos principo, kurios manęs vis dar nepatenkina pilnai. Aš bandžiau savo ranką darydamas eksperimentus su šviesos ir spalvų efektais, kas labai skyrėsi nuo priimtų papročių. Jury komisija, kuri pradžioje mane priėmė, dabar atsisuko prieš mane. Tas smūgis mane pritrėnkė, kai pasiunčiau savo naują kūrinių". ("Moteris sode").

1868 metais tapytojas Daubigny stengiasi padėti Monet, kad nors vieną jo paveikslą Salonas priimtų. Salonas buvo akademiškų mokyklos institucija, nors tuo metu šiek toleravo naujosios impresionistų mokyklos pastangas, vis dėlto laikėsi senųjų natūralizmo tradicijų. Bet ir 1869 metais Salonas atmets Moneto darbus. Tada jis susidraugauja su Eduard Manet ir pakviečiamas įsijungti į cafe Guerbois grupę, kur susitinka su Fantin-Latour, Cezanne, Degas, Duranty (meno kritikas) ir Emile Zola. Dirba kartu su Renoir La Grenouillere patalpose ir gamtoje.

1870 m. Monet, būdamas 30 metų amžiaus, apsigyvena su savo modeliu Camille birželio mėnesį. Tai buvo pradžioje prancūzų-prūsų karo. Išvyksta į Londoną. Londone Monet, tapydamas migloto miesto vaizdus, ypačiai garsųjį Londono

Dail. Claude Monet

tiltą net skirtingomis varšomis ir puošnias gatves, pasiekia impresionistinio — šviesos ir virpančio spalvų ritmo — aukšto lygio. Kitais metais, t. y. 1871, Londone atsiranda Sisley ir Pissarro. Ten pat susitinka ir su Daubigny ir visi kartu dirba. Pastarasis supažindina jį su Durand-Ruel meno pirkliu. Monet sako: "Durand-Ruel buvo mūsų išganytojas. Per penkio meta ar daugiau metų, mano darbai, taip pat Sisley, Renoir ir Pissarro išėjo per jo rankas."

1872 m. Monet po karo sugrįžta į Argenteuil. Sustoja siuntęs savo paveikslus į Saloną.

1871 metais impresionistų grupė surengia pirmą savo parodą. Monet išstato 12 darbų. Vienas iš jų buvo pavadintas "Impresija". Saulėtekis duoda vardą impresionistų sąjūdžiui. Kiek vėliau impresionistai surengia parodą vardu "Salon des Refuses".

P a s t a b a :

Nuotraukoje Sainte Adresse papildymis, tapytas 1867 m., yra Baudin ir Jungkind įtakoje. Nusisekęs ankstyvojo periodo gamtovaizdis su perlinėmis ir sidabrinėmis spalvomis. Monet ir jo amžininkai visi buvo savo mokytojų, ypač Courbet įtakoje. Apie tai kalba ir pats Monet. Tikrai ketvirtoje impresionistų grupės parodoje kiekvienas iš jų turėjo individualų charakterį. Anksčiau jų darbai asimiliavosi, atseit, labai panašūs į viens kitą ir spalvomis ir technikos atžvilgiais.

(Bus daugiau)

ALG. KEZIO FOTO PARODA

Algimanto Kezio, S. J. meniškų foto nuotraukų paroda Jau-nimo Centre pasibaigs sausio 4 d. Išstatyta 118 nuotraukų. Lietuviams ir kitataučiams kun. Kezys jau gerai pažįstamas, kaip foto meistras. Jis turi gerą patyrimą bei menininko įžvalgą į fotografuojamą daiktą. Patartina šią parodą pamatyti.

— Menas pergyvena dabartinės įtampos laiką, misdamas madomis ir skonio emocijomis.

Laimingų Naujųjų Metų visiems Meno žinių skaitytojams, kolegoms ir meno bičiuliams.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, DECEMBER 30, 1967

Claude Monet

Sainte Adresse (Impresionistinė tapyba)
(Chicago Meno instituto nuosavybė)